

Предлаганите промени в Кодекса на труда заличават социални придобивки, завоювани още през 19 век

Вече стана традиция в първите месеци на годината работодателските организации да инициират законови промени, които увеличават гъвкавостта на трудовите отношения в посока намаляване на правата на работниците.

А какво мислят икономически активните хора? Данните за обществената оценка за три от предложените идеи разкриват следното:

Първо: „Одобрявате ли предложената промяна в Кодекса на труда, която предвижда премахване на надбавките за трудов стаж?“ Трима от всеки четирима граждани не одобряват тази промяна, а само един от десетима я одобряват. Останалите 14% нямат мнение.

Това негативно мнение е сравнително равномерно застъпено в градове и села, сред млади и стари и различни етноси и занятия. С едно изключение обаче – в категорията „работодатели и арендатори“. При тях одобрението се среща 3 и половина пъти по-често от обичайното (35% вместо 10%).

За отбелязване е, че сред хората във възрастовия интервал 18-29 г., съотношението „одобрение – неодобрение“ също е доминиращо негативно (11% към 59%). Следователно може да се отхвърли предположението, че младите работници възприемат надбавките на по-опитните си колеги като дискриминация.

Дали това говори за остаряло мислене? Всъщност говори за наблюдение върху реалността – обявите за търсене на наемни работници обичайно съдържат изискване за определен стаж със сходен предмет на дейност. Следователно трудово наетите осъзнават, че стажът е ценно качество на работната сила.

Второ: „Одобрявате ли предложената промяна в Кодекса на труда, предвиждаща разрешаване на сключването на трудови договори, при които работникът е длъжен да се явява на работа „на повикване“ и да му се заплаща само за отработените часове?“ Очевидно става дума за т. нар. договори „zero-hour“, които все по-широко се прилагат във Великобритания след кризата от 2008 г. Там те са остро критикувани от левите партии и профсъюзите заради това, че правата и задълженията на двете страни по такива договори образуват трайна пазарна ниша за „прекариат“ (от „precarious“ – рисков, несигурен и „пролетариат“). Причината е, че уж временната плаваща заетост се превръща в капан за дълговете и бедността. Въпреки това подобна уредба се предлага и у нас.

55% от пълнолетните българи не одобряват тази идея, а 28% я одобряват. Останалите 17% са без мнение. И тук по-подробните разбивки показват, че гледната точка силно зависи от позицията на гражданина в релацията „работодател-работник“. При бизнеса и категорията на „самонаетите“, съотношението между съгласни и несъгласни се обръща и става 49% към 38%.

Преобладаващо негативното мнение се обяснява не толкова с масово познаване на тенденциите в британския и други трудови пазари, колкото с фактическото положение в България - „гъвкавостта“ на труда у нас реално гарантира нестабилен живот на наемния работник и без специално предназначен за това регламент. 58% от българите получават част от номиналната си заплата в плик, за сметка на осигурителните си права; във всяко пето домакинство (22%) поне един член губи работа в течение на година.

Трето: „Одобрявате ли предложената промяна в Кодекса на труда, предвиждаща двойно увеличение на разрешените часове за извънреден труд – от 30 на 60 часа месечно?“

54% не одобряват тази инициатива, а 27% я одобряват. Останалите нямат мнение. И по този въпрос е налице инверсия при „предприемачи, арендатори“ (60% са за, 31% против). Сред хората с доход на член на семейството от най-високата категория – над 1000 лв. месечно, 46% „за“, 41% „против“.

Ако допълнителният труд годишно нараства от 150 часа на 300 часа при около 260 работни дни, се прекрива границата на 8-часовия работен ден и се преминава към „нова нормалност“ – 9-часов работен ден. Исторически, идеята „8 часа труд, 8 часа сън, 8 часа свободно време“ е минималното искане, от което тръгва в последната четвъртина на 19 век световното работническо движение. Нейното осъществяване структурираше начина на живот през 20-ти век, при което огромното мнозинство, съставено от наемни работници, се ползваше от благата на цивилизацията. Същото важи за „прогресивните“ инициативи за създаване на социално дъно от „работещи бедни“.

Коментарът е въз основа на данни от национално проучване на общественото мнение, осъществено от Агенция АФИС в периода 9-15 март 2019 г. Интервюирани пряко „лице в лице“ в техните домове са 1008 лица в 126 гнезда, от които: в София – 18,8%; в областните центрове – 34,7%; в другите градове – 20,8%; в селата – 25,7%. Доверителните интервали на отклоненията от регистрираните данни за дяловете над 5% са $\pm 2,1-2,8\%$. Данните са представителни за мнението на българските граждани на възраст от 18 до 65 години.